

cap 10

mté.
sey

hánera
72

64

Πέτρος Εὐθυμίου

Λόγια τοῦ μαθητῆ τοῦ Ἰησοῦ Πέτρου
καθὼς κήρυττε στις Ἀγορὲς τοῦ Αἰῶνος
ἀκούγοντας τις ἰαχές τοῦ Κολοσσαίου

Ὅριζομαι: Εἶμαι αὐτὸ πού θά κάνω τοὺς ἄλλους.
Μὲ ὀρίζετε: Εἶμαι αὐτὸ πού θά μὲ δεχθῆτε.

Εἶμαι ἓνας μόνιμο βιασμός τῶν μικρῶν σας ἠρών
Εἶμαι ὁ διαρκῆς ὄργασμός τοῦ μέλλοντός σας.

Δὲν θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾶτε· εἶναι ἓνας τρόπος κι' αὐτὸς
γιὰ νὰ μὲ γλύφετε.
Μ' ἀρέσει νὰ μὲ μισεῖτε· εἶν' ἓνας τρόπος κι' αὐτὸς νὰ
μὴ ξεχνᾶτε.

Μ' ἀρέσει νὰ σᾶς τρομάζω. Τρομαγμένοι εἶστε πιὸ κοντὰ
στὴν ἀλήθεια σας. Μ' ἀρέσει νὰ σᾶς τρομάζω μὲ τὴν δική
μου ἀλήθεια. Θὰ τὴν δεχθῆτε μιά μέρα. *Ἄν ὄχι, θὰ σᾶς
τὴν ἐπιβάλλω· τρομάζοντάς σας.

Εἶστε φτωχοί. Θὰ σᾶς δείξω τὰ πλούτη τῆς φτώχειας σας.
Εἶστε ζουμί ἀπὸ χορτάρια· θὰ σᾶς κάνω κόκκινο κρασί,
ἀφοῦ σᾶς κόψω πρῶτα ὄπως τὰ σταφύλια ἀπ' τ' ἀμπέλι
μου·

Δὲν θέλω νὰ μοῦ δώσετε τίποτα. Σκέφτομαι νὰ σᾶς τὰ
πάρω ὅλα γιὰ νὰ σᾶς τὰ ἐπιστρέψω πιὸ δμορφα ἀγιασμένα
ἀπ' τὸ φιλί μου.

Δὲν σᾶς ζητᾶω τίποτα. Μόνο τ' αὐτιά σας καὶ τὰ μάτια
σας· δὲν σᾶς κοστίζει δὰ καὶ πολύ.

Εἶστε σφουγγάρια πού ρουφᾶτε ὅ,τι σᾶς ποτίσουνε.
Θὰ σᾶς κάνω πέτρες, ἀπ' αὐτὲς πού φτιάχνουν ἀγάματα
καὶ τὰ ταμπούρια τους τὰ παλληκάρια.

Δὲν ξέρω ἂν θά μὲ προσέξετε καὶ τώρα.
Δὲ μὲ νοιάζει.

Εἶμαι τὸ παρόν σας καὶ εἶστε τὸ μέλλον μου.

Αὐτοχειρία

Ὁμολογουμένως ὁ Μίχος ἔζησε καὶ πέθανε διαστικὰ. Μὲ τὸ ἔτσι θέλω. Πέθανε ἀπὸ πνιγμό. Ἡ μαμά του κάθε Σάββατο φωνάζει ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς τὸ κάνῃ αὐτό. Κι ἐμεῖς οἱ φίλοι του νοιώθουμε συνήθως τὰ κρύα βράδια ἕνα παράπονο καὶ λίγες τύψεις γι' αὐτὸν ποὺ δὲν τοῦ μετδάωσαμε τὴν ώραία ἠχώ τῶν γεγονότων ποὺ δὲν τὸν δασκαλέψαμε στὸν ἀναγκαῖο ρόλο τῆς αὐτοσυντήρησης, στὰ σκηνικά μας: «Θές δὲν θές, αὐτὸ εἶναι οἱ πολλοί, αὐτὸ δέντρο, αὐτὴ θάλασσα, τὸ οὐράνιο τόξο ἔχει ἑπτὰ χρώματα. Αὐτὸ εἶναι ἱστορία μαζὶ καὶ φιλοσοφία. Ἡ συνταγὴ εἶναι νὰ δέχεσαι τὴν πᾶσα εἶδους παράδοση. Ἐμεῖς θὰ κάνουμε κάτι παραπάνω. Ἴνα εὐσοι γένηται βγάλε τὸ καπέλλο σου στὸν νόμο τῆς ἀνομοιογένειας».

Ὅμως ἡ δικιά μας ὑγιεινὴ ἀποψη πάνω στὰ πράγματα σ' ἕναν ποὺ φώναζε ὅλη μέρα ὅτι χρειάζονται κοιτοτροφεία καὶ μηχανές ἦταν ψύλλος στ' ἄχυρα.

Ἐνῶ ἔτρωγε ἕνα ἐσπεριδοειδὲς μοῦ τὸν σύστησαν σὰν ἕνα εὐαίσθητο καλὸ παιδί ποὺ βρίσκεται ὁμως ἔξω ἀπ' τὰ πράγματα. Τὸν δέχτηκα χωρὶς ἰδιαίτερη σημασία γιατί αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς μοῦ φάνηκε ἀρκετὰ συνηθισμένος. Ἀργότερα χάρηκα ποὺ δὲν σοκαρίστηκε κι ὅτε βρῆκε χυδαῖον κάποιον ποὺ εἶπε ὅτι πρέπει νὰ γράφουμε γιὰ νὰ ξεβρακῶνουμε στὸ χαρτί κάθε διαπίστωση.

Τυπικὰ πέθανε ἀπὸ πνιγμό. Οὐσιαστικὰ πέθανε ἀπὸ ντροπὴ ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι ἔντομο. Εἶχε τὴν τάση νὰ μειῶνῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ περνεῖται γιὰ ὅ,τι σιχαινόταν πιὸ πολύ. Ἄγνοῶ γιατί σιχαινόταν τὰ ἔντομα.

Σὲ μιὰ ἐκδρομὴ μὲ κιθάρες, ψωμοτύρι καὶ εὐτυχισμένους ἀναστεναγμούς ὁ Μίχος εἶπε ὅτι εἶναι ἔντομο κι ὅτι στὸ λόγο του κύριοι, θὰ πεθάνῃ σὰν ἔντομο, καθὼς τὸν πρέπει. Ὑπολοιπὸταν συνέχισε σὲ μᾶς νὰ καλαμπουρίσουμε τὸν θάνατό του.

Ἀμέσως ὕστερα ἔβγαλε ἕνα ἀεροζὸλ καὶ ραντιζόταν. Τρομάξαμε ἢ μείναμε ἀποβλακωμένοι ὅταν καταλάβαμε πὼς δὲν ἦταν χωρατό. Ἐνας ἀπὸ μᾶς κλαψιάρικα φώναζε: «Μίχο, μὴν μᾶς ἀρρωσταίνεις. Ἄσε μας νὰ τραγουδήσουμε».

Συνῆρθε γρήγορα καὶ βλέποντάς τον νὰ γελᾷ τραυταχτὰ ἠσυχάσαμε. Ὅμως μέσα μας ἀπὸ τότε λούφαξε ἕνα κιτρινοπράσινο τρεμουλιάρικο κουνέλι.

Ὅταν ἡ βραδιά μας ἔγινε φιλολογικὴ ὅπως γινόταν κάθε φορά, διαβάσαμε μερικές σημειώσεις του.

«Ἐφημερὶς Παγκανίνι: Ἄνεμος δημιουργικὸς, πνέει σήμερον εἰς ὅλην τὴν χώραν.

Ἐγώ: Συμφωνῶ. Τὰ παιδιά δὲν πεινᾶν. Τᾶχουν ὅλα ἔξω ἀπὸ τοίμπλες.

Λίγοι τρῶνε σκόρδα, καὶ μόνο ἀπὸ χόμπυ.

Τὰ ροκανίδια δὲν ἔχουν ζήτησι. Πεθαίνουν ἀπὸ ὑγρασία στὰ ἐπιπλοποιεῖα. Οἱ γύφτοι κι οἱ ἐχθροὶ μας ἔχουν Πατρίδα καὶ μανικιοῦρ.

Αὐτὸς μὲ τὸ τζούκ - μπόξ βγάζει 150 δρχ. ἡμερησίως. Ἄς συνεχισθῇ ἡ αἰσιοδοξία».

Ἐτσι γιὰ τὸ τυπικὸ ὁ Μίχος πέθανε τυπικὰ λίγο ἀργότερα, τὸν Αὐγούστο μιὰ Πέμπτη.

Δῆμος Καραγιάννης

Αὐτὸ ναι . . .

Δέν πειράζει κι ἂν ὄλα χάθηκαν
φτάνει νὰ ἔμεινε ἡ βουὴ τῆς θάλασσης
γιὰ νὰ μπορέσουμε
νὰ θάψουμε τὴν ἀνοιξη μοιρολογῶντας
πού πεθαίνοντας μᾶς ἄφησε
ὄρφανους ἀπὸ ἐλπίδα ἀνάστασης
Δέν πειράζει κι ἂν ὄλα χάθηκαν
φτάνει νὰ ἔμεινε ἡ ἀτέλειωτη σιωπὴ
γιὰ νὰ μπορέσουμε
νὰ θάψουμε τὶς δυνατὲς παλιὲς φωνὲς
πού ἀνεβαίνοντας τὸν ἀνήφορο
μᾶς χαλᾶνε τοῦ τραγουδιοῦ τὴ συντροφιά.
Δέν πειράζει κι ἂν ὄλα χάθηκαν
φτάνει νὰ ἔμεινε μιὰ ἀνάσα σκόνη
γιὰ νὰ μπορέσουμε
νὰ μαλάξουμε τὸ αἷμα μας—πικρὸ ψωμί
πού θὰ γευτοῦν οἱ πίσω μας
οἱ ὄρφανοὶ ἀπὸ ἐλπίδας γλύκας.

Δέν πειράζει κι ἂν ὄλα χάθηκαν
Ἐμεῖς πού δέν χαθήκαμε πειράζει.

Χάρης Καμπουρίδης: Ἡ σιωπὴ τῶν φίλων

Δέν πιστεύω στὰ γράμματα καὶ φοδᾶμαι γιὰ τὸ μέλλον μου. Κρατῶ συχνὰ σύμβολα στὰ χέρια μου, τὴ ξέρω τὴ σιωπὴ. Ὁ Ἀνδρόνικος ἀξίζει περισσότερο καὶ τὸ πληροφοροῦμαι τακτικά. Ζηλεύω καὶ ἀναρωτιέμαι πῶς κρατᾶ τόσο.

Μιὰ μέρα πού θὰ ξεκινήσει μ' ἕνα ἤρεμο πρωῒνό, τὰ βουίσματα στὸ κεφάλι μου θὰ γίνουν πιο ἔντονα καὶ θὰ πάψουν. Ἄν ἐγὼ σταματῶ εἶναι γιὰ νὰ μαρτυρήσω τὴ δικιά μου σιωπὴ.

Ἀνδρόνικε, ἄς εἶχες καὶ οὐ πέτρες στὸ στῤῥωμα σου. ἄς μ' ἀγαποῦσες χωρὶς νὰ ξεπερνιέσαι ἄθελα νὰ ἦσουν εχθρός, δέν εἶσαι παρά φίλος.

Ἄπ' τὴν ἄλλη ὁμως, σὰν παίρνω μηνύματα, εἶμαι πάντα ἀρκετὰ ἐρεθισμένος ὥστε νὰ συντηροῦμαι. Ἡ διαρροὴ κρατᾶ πολὺ καὶ καθὼς στενεύουν τὰ χρονικά περιθώρια, γίνεται πιο βαθὺ τὸ βλέμμα τῆς Μαρίας κι αὐξάνει ἡ εὐθύνη μου. Δέν πιέζομαι γι' αὐτό, μόνο πού ἡ σιωπὴ γίνεται, ὄλο καὶ πιο πολὺ, γεγονός. Σταλιά σταλιά πιάνω τὶς τελευταῖες διασπάσεις τῆς πορείας μου, μὲ ἡρεμία παραδέχομαι τὴ γραμμὴ πού κοντεύει νὰ γίνει εὐθεῖα.

Θυμᾶμαι τὶς ξύλινες κοῦπες μὲ τὸ γάλα, τὰ βατόμουρα, ἰδιαίτερα κόκκινα καὶ προβληματικά καί, σιγὰ σιγὰ καθὼς δέν ἀντιδρᾷ οὔτε ὁ ὀργανισμὸς μου, σκέφτομαι πῶς δέν εἶναι δύσκολο. Δέν ἔχω στὸ νοῦ μου παρά τὴ θέα τοῦ παράθυρου στὸ πατρικὸ μου καὶ τὴ βαθεῖα τρύπα στὸ τοῖχο, στὶς διαστάσεις τοῦ πίνακά μου, πού ἡ μητέρα ξεκρέμασε πρὶν καιρὸ, χρόνια.

Ἡ μόνη μου ἐξυπνάδα εἶναι πού τὸ πῆρα ἀπόφαση. Ὁ Ἀνδρόνικος, ἡ Μαρία, ὁ Ἀρταξέρξης καὶ οἱ βαθμίδες μακρύναν κι' ἐπέχω. Ἔτσι πού ἀποκλείεται νὰ τοὺς ξαναγευτῶ πιά, θάλεγα πῶς χαίρομαι κι' ὄλα. Ὅχι ἀπὸ ἀδυναμία, οὔτε ἀπὸ κακομοιριά.

Διαπιστώνω γιὰ τελευταία φορὰ τὴν ὑποταγὴ τοῦ χρόνου στὴν ὑποκειμενικὴ διάσταση. Εἶμαι δικαιολογημένος πού τὰ βολεύω διατηρῶντας τὶς εἰκόνες του. Δέν ἔχω ἄλλο τρόπο, τώρα μάλιστα πού οἱ προσδοκίες μου μηδενίστηκαν. Οἱ πόρτες κλειστές, ὅπως καὶ τὰ παράθυρα, τὰ βλέπω νὰ κουνιοῦνται καὶ ξέρω τὸ λόγο.

Δέν ἐπιχειρῶ νὰ μαντέψω καμμιά συνέχεια. Ἴσως λύσω τὸ σχολικὸ παιδεμα, πότε παύει τὸ πρὶν καὶ γίνεται μετὰ. Ἐνα ἀνοιγμα στὸν τοῖχο βατόμουρα καθαρισμένα ἀπ' τὴ σκόνη, οἱ κοῦπες μὲ τὸ γάλα.

— Γραφήματα

Έλατε παιδιά μου
Νά σās λούσω, νά σās σιδερώσω, νά σās ντύσω
Καί θέλει πολύ
Γιά νάρθη καινούργιος αιώνας...

Ε Υ Χ Η

Κάτω στή θάλασσα.
Ταξιδεύει ένας βράχος
φορτωμένος τὰ χρυσαφικά μας.
Στό άλλο ταξίδι
θά τόν φορτώσουμε γαλήνη
Νά μή μπορεί νά ταξιδέψη...

Κ Ρ Ι Σ Η

Στό τέλος δλοι θά δικαιωθούμε
'Ακόμα κι ό ήθοποιός
Πού ζπαιζε τὸ θεατή...

Μ' άνυπομονησία περιμέναμε
Τή πρώτη στρατιωτική του φωτογραφία.
Σάν ήρθε πάλιν δμορφος
Δέ συζητήσαμε καθόλου, οί φίλοι...

- Κι άν τούς διδάξουμε
Μονάχα τὸ πληθυντικό άριθμό;
- 'Εχεις πεθάνει ποτέ;
- 'Όχι.
- 'Ότε καί γώ' πού ξέρεις, μπορεί νά είνai άσχημα...

Ο Ι Ε Φ Τ Α Π Λ Α Τ Ε Ι Ε Σ

- Πόσες πλατείες δέ διαδήκαμε άκόμα ύπασπιστή;
- 'Εφτά!
- ...

Στό νεκροταφείο
'Η σκέψη πού μοῦ δίνει πικρία
Είνai πώς μοιάζει με βρεφοκομείο...

Δέν δικαζόμαστε
Μās δικάζουν

Ούρανι τὸ χρώμα τῆς τελευταίας κερκίδας
Κι δσοι λεβέντες, σύρτε τὸ χορὸ
Πάνω άπό τίς σιδεριές...

Κάποτε
Σέ γλέντι επίσημων ανθρώπων
Μέθυσσα
Κι ύποκλινόμouνα μπροστά τους άσταμάτητα...

Τελευταία οί άγώνες προγραμματίζονται
ΟΧΙ σέ τακτά διαστήματα...

“Όταν τὰ ποῦμε δλα
Θάχουμε μονάχα ένα άπέναντί μας
Τὸ «ένα» τοῦ καθενός

Τι πάθαμε τοῦτο τὸ χειμῶνα;
Δυὸ μέρες νά βρέξη
Καί νιώθουμε άπλυτοι
'Από πολέμους πέρα...

Στήνω αὐτί
Μήν έρθη ὁ Μέγα - 'Αλέξαντρος
Στήν άλλη άκρη τὸ φίδι με γλύφει
Νομίζοντάς με πεθαμένο

Πρώτα άγαπούσα τὰ νεκροταφεία
Μετά τῆ φτώχεια
Τώρα πιά άγαπῶ...
'Αγαπῶ τῆ μέση σου
'Αγαπῶς τὰ χέρια μου
Ποιός θά μās φωτογραφίση
Με φόντο δλη τῆ γῆς;

- Χελιδόνι σ' άγαπῶ!
- Γιά σένα πετῶ!

«στό γυφτάκι»

«στό γυφτάκι»

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Μιά μέρα δλοι οί άνθρωποι
Καθήσαμε στις άκρογιαλιές.
Πιο πάνω καθήσαν τὰ πουλιά.
Πιο πάνω καθήσανε τὰ ψάρια.
Τήν έκτη ώρα δόθηκε τὸ σύνθημα.
Βουτήξαμε στη θάλασσα.
Τὰ ψάρια μείναν στή στεριά.
Τὰ πουλιά τοιμπούσανε πότε στή θάλασσα—πότε
(στή στεριά.

Ἄπο τότε άρχίσαμε νά φωνάζουμε
Τὰ πουλιά νά τὸ διασκεδάσουν
Τὰ ψάρια νά πλέουν σέ πελάγη εὐτυχίας...

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Τῆς γιαγιάς μου έπιθυμία ἦταν
Νά γεμίση τὸ τόπο παιδιά
Τῆς μητέρας μου
Νά παντρευτοῦν τ' άγόρια της μέ προίκες τρανταχτές
Καῦμός δικός μου
Τὰ παιδιά μου νά γίνουν άριστοκράτες
Μά τῶν παιδιῶν μου τὰ παιδιά δέ μπόρεσαν
Γιατί στή συνοικία πού μεγάλωσαν
Ἄνθοῦσαν όλα τὰ έπαγγέλματα

Φόρεσα τὸ κορμί μου
—συγγνώμη τὸ κοστούμι—
Φόρεσα τὰ πόδια μου
—συγγνώμη τὰ παπούτσια—
Φόρεσα τὰ χέρια μου
—συγγνώμη τὰ γάντια—
Φόρεσα τὸ κεφάλι μου
—συγγνώμη τὸ καπέλλο—
Πῆρα άπ' τὸ χέρι τὸ σύντροφό μου
—συγγνώμη τὸ μπαστούνι—
Καί κίνηση!

Ἦθελα νάξερα τ' άληθινὸ όνομα τῆς πλάνης πού
(συναντιώμαστε...

Νίκος Βαλκάνης

Ἔνας Χαμός

Γνωστή σάν παρουσία στό Κάστρο.

Μοίραζε φιλιά — καί στό στόμα μάλιστα — δπως οί
άλλοι σκορποῦν χαμόγελα ἢ άνατρεπτικά φυλλάδια (μι-
λάμε βέβαια γιά τὰ χρόνια τὰ κατοχικά).

Μεσημέρι τῆ γνώρισα, άνετα σά μέ χαιρέτησε: «γεια
σου λεβέντη» μούπε καί μέ φίλησε. Τὸ ἴδιο βράδυ σιου
φτηνοῦ πανδοχείου τὸ σαλονάκι πήραμε τὸν καφέ παρέας
Ἦξερε τὴν φάτσα μου, μικρὸ μέρος άλλωστε.

Στὸ σβήσιμο τῶν λαμπτήρων — φτηνὸ δωμάτιο χω-
ρίς φτιαξίδια, βρώμικο τὸ δωμάτιό της — μ' άρπαξε τὸν
καρπὸ τοῦ χεριοῦ. Τὰ κόκκινα νύχια τῆς κοπελλιῆς χώ-
θηκαν σις σάρκες μου — οὔρλιαξα καεῶς μέ τ' άλλο
χέρι μου τράβαγε τὰ μαλλιά.

Δέν μίλαγε τότες σάν δλοι — κάτι ψέλιζε — λέξεις
άκαταλαβίστικες, φοδισμένες, σπαστές.

Μέ τὸ πού ἦρθε τὸ φῶς τίποτε δέν μου θύμιζε τὴν
περιπέτεια τοῦ σκοταδιοῦ παρά μόνο ὁ πόνος στό ζερ-
δὸ χέρι καί τὸ αἷμα πού κύλλαγε λίγο - λίγο άπ' τὴν
πληγή, αἷμα σέ χρώμα άλλοιώτικο άνακατεμένο μέ τὸ
βερνίκι τῶν νυχιῶν της. Συνέχεια μου μίλαγε γιά τούς
καταχτητές, τὴν ράτσα τους καί τὰ έγκλήματά της μά
κάπου - κάπου κάρφωνα ανάμεσα σ' αὐτὰ λόγια γιά τὴν
τέχνη. Τάχε μπερδεμένα, γιατί; γιατί; διερωτιῶνταν. Δέν
καταλαβαίνω, μούλεγε, δέν καταλαβαίνω.

Τὴν άκουγα βουδός, άρες πολλές μόνο τὰ μάτια της
κύτταζα, μάτια τρελλά, πεταγμένοι βολβοί, άγρια κα-
φεδιά.

Τι έχει τὸ χέρι σου; μούπε κυττώντας τὰ αἷματα
πού έτρεχαν.

Δέν ξέρω τῆς λέω, ένω μου τὸ τύλιγε μ' ένα παλιὸ
κουρέλι. Θα ξεφυτρώσουν παλληκάρια, συνέχιζε, άπ' τις
στάχτες, σελίδες μεστές άπ' τὰ κομμένα βιβλία καί τις
τυρπολημένες βιβλιοθήκες.

Θά ξεφυτρώσουν απ' τὸ φυματικό, σακατεμένο κορμί μου λουλούδια—θά ξεφυτρώσουν. Τόπτε αὐτὸ καμμιὰ πενηνταριά φορές καὶ σὰν ἀπόκαμε ἄρχισε νὰ με φιλᾷ στὸ στόμα. Ρούφαγε τὰ σωθικά μου. Σταματώντας ζήτησε ἀπὸ μένα μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ της συγγνώμη καὶ βγήκε ἔξω. Ἄργοῦσε νάρθη. Ἄνησύχησα.

Πήγα στὸν τάφο τοῦ ἀδελφοῦ της (φοιτητῆς πρὶν—τι ὠφελεῖ αὐτὸ ἀφοῦ τὸν ντουφέκισαν;) καὶ τὴν βρήκα πάνω στὸ λασπωμένο χῶμα κουφάρι ἄψυχο μὲ τὰ γαμψὰ νύχια τῶν χεριῶν της χωμένα στὸ κάτω μέρος τοῦ λαιμοῦ...

Τὴν ἄλλη μέρα πήρα καὶ μοίρασα τὰ χαρτιά στὰ παλληκάρια μοῦ τᾶχε παραγγεῖλει τὰ σχετικά, καὶ συνέχεια, χρόνια πολλὰ σκεφτόμουν τὰ λόγια της...

Ἐπίτρεφέ μου, ἀσχημοκόριτσο, χῶμα τώρα λασπερό, νὰ σὲ κρατῶ στοῦ μυαλοῦ τὰ κράσπεδα σὰν τὴν πιὸ σημαντικὴ γνωριμιὰ τῆς βρώμικης ἡσυχῆς ζωούλας μου. Ἐγὼ ὁ φτωχὸς τώρα ὑπαλληλάκος καὶ παλιάνθρωπος στὴ μνήμη σου ὑποκλίνομαι.

Ἐπίτρεφέ μου σὲ παρακαλῶ.

Σοῦ λέω τώρα, ἀλανιάρια τῆς σκέψης, πῶς λίγα πράγματα ἄλλαξαν ἐδῶ, τρία καινούργια χτήρια μόνο, 3: οἱ φυλακές, τὸ Ἐπιμελητήριο καὶ τὰ μέγαρα τῆς Θέμιδος καὶ γὰρ, τὸ ἀνθρωπάκι τώρα τὸ γέρικο, νὰ στροβιλίζομαι ἀπόμεινα ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὰ μὲ ἔντυπα στὰ χέρια.

Βαλτὸς πάντα καὶ πρόστυχος, ἐγὼ μὲ 1000 σὸκ ντροπῆς καὶ ἐνοχῆς νὰ με κεραυνώνουν κάθε φορὰ ποῦ βλέμμα νότιης καρφώνεται πάνω μου.

*Ἀχ, ἄς πνιγόμενι μαζί σου...

*Ἄς πέθαινα τότες—ἄς πέθαινα.

Ἄκοπα λόγια, σπαρταριστά, στὴ λοξὴ ἀχτίνα τοῦ κρυμμένου ἡλίου

τοῦ Παναγ. Μαρνέρη

Φίλε μου
κοιτάζω τίς μέρες μας, καθὼς τρέχουνε βιαστικὲς κι' ἐξαφανίζονται μετῶ τὴν Κυριακὴ σου.

Ἡ χειρότερή σου μέρα εἶναι ἡ Κυριακὴ.

Ἦστόσο ἀκόμα δὲν ἔπαφες ν' ἀκοῦς ὅπως σὲ μάθωνε ὁ παππᾶς κι' ὁ δάσκαλος δὲν ἤξεραν, δὲ δειλίασαν. Ἐσύ...

Ἐσύ τώρα νὰ μιλάς σιγαλά, μὲ προσοχή.

Ἄλλά, νοιώσε τὴ μουσικὴ τῶν ἤχων σου νοιώσε τὴν ἀπειλὴ τῆς μουσικῆς σου.

Νὰ συλλογιέσαι: Κρίμα στὶς λέξεις ποῦ φεύγουν καὶ χάνονται! Κρίμα στὶς λέξεις ποῦ πεθαίνουν κάθε δευτέρη μέρα.

Ἡ πιὸ σημαδιακὴ σου μέρα εἶναι ἡ Κυριακὴ.

Μὲ τὰ λόγια σου ριχτὰ στὰ γόνατα, σκυθρωπά, φαχουλεύεις τοὺς μικροὺς τρεμουλιαστοὺς σου θανάτους. Οἱ Κυριακὲς εἶναι σημάδια πάνω στὰ χέρια σὰν τὸν ἔρωτα, τὴν πιὸ λυπητερὴ σου πράξη, τὴν πιὸ ἀδύναμη. Καὶ εἶναι τὸ τελευταῖο ἴσα-ἴσα ποῦ σ' ἐρθεῖζει. Μένεις ἀκίνητος, σκοτεινός, θυμώνεις ἀπότομα. Σκέφτεσαι κι' ἄρες - ὄρες τριγυρνᾷς σὰν τὸν ἄνεμο. Ἐτσι ἄγριος καὶ λεύτερος. Καὶ δέρνεις μὲ τίς κορφές τῶν δέντρων.

Θλίβεσαι κι' ὄρες - ὄρες μαραινέεις νὰ μὴν ὑπάρχη ἀνθρώπος γιὰ νὰ σὲ δῇ γυμνὸ, πάνω στὸ βόγγο τῆς σπαράς, ποῦ δὲν τὴ θέλησες μὲ τέτοιον τρόπο! Μαζώχτηκες. Ἡ ψεύτικη, δὲν ἦτανε παρὰ μιὰ Κυριακὴ. Σὲ βλέπω μέσα της πάντα, ποῦ κλαῖς. Ἄφουγκράζομαι μέσα στὴν Κυριακὴ σας ὅλοι σας κλαῖτε. Ὅλοι σας μέσα της νοιώθετε πῶς θὰ βρεθῆτε μακριὰ ἀπὸ τὸ ρυθμὸ ποῦ γνωρίζετε. Οἱ θόλοι τῆς ἀκοῆς σας θ' ἀντηχίσουνε ἀπὸ τὸ κλάμα της, τὸ αἶμα θ' ἀναζητᾷ μ' ἀπόγνωση διέξοδο στὰ σφυρήλατ' αὐλάκια, θὰ ὑποχωρήσῃ ἡ σαρκοδόρα μιλόπετρα ἀπὸ τὴν ὀρμὴ τῶν ἐκκωφαντικῶν δημάτων. Τὸ σπιθικό σου μάτι σαρώνει τίς βουερὲς πολιτείες, μὰ θὰ τρομάξῃς ἀπὸ τὴν παλλὴ σιωπὴ.

Νά λογαριάζης: Τὰ σημάδια δὲν θὰ ἔναι βαθιά
γιὰ νὰ πονᾷς καὶ νὰ θαρρῆς πὼς λυτρώνεσαι
θὰ τὰ σέρνῃς μαζί σου πάντα, καθὼς σμίγουν τὰ
βλέφαρα

Μ' ἀπελπισία δυναμώνεις τὸ δῆμα, νὰ μὲ διώξῃ ἀμετά-
κλητα ἀπὸ κοντὰ σου.

Σκέφτεσαι μ' ἀπελέκητη χαρὰ πὼς στὸ κάθε σου δῆμα μι-
κραίνω καὶ θ' ἀφήσης νὰ περάσουν πολλά, γιὰ νὰ μὲ δῆς ἔτσι
μικρὸ κι' ἀνήμπορο. Στάσου· θὰ φανῇ ἀδύνατο νὰ μ' ἀποφύγῃς.

Θὰ τινάζω μὲ λύσσα τὸ χέρι καὶ στὸ δάθος μπροστὰ θὰ
καρφώσω τὴ λέξη μου· πού θ' ἀριθμήσῃ τὶς μέρες σου φρικισ-
στικά.

Θὰ στοιχειώσω τὴ νύχτα σου, δὲ θὰ ξεφύγῃς.

Θὰ πῆς: Ὁμολογῶ τὴν ἑβδομὴ μέρα
πού ἀκομπάει στὴν πρώτη καθὼς κυλάει.

Τότε μικρὲ, παπαγάλε, κύκλωσα, ἐπιστρέφεις ἀργὰ μὲ
πόνο στὴν κάθε σου κίνηση, περνᾷς τὴν ὀλόνοιχτη πόρτα, αὐτὴς
χαρακὲς στὸ μέτωπο, μαρτυρᾷ τὸ ἀγκομαχητὸ τοῦ νοῦ σου.

Ψυθιριστά, ἡ ἀγωνία θὰ φέρῃ στὸ πλάι τὴν κόρη τοῦ πε-
λώριου ὀφθαλμοῦ.

Οἱ Κυριακές, οἱ Κυριακές μὲ τὰ μαῦρα
οἱ Κυριακές μὲ τὰ κόκκινα, ὄλες μὲ βλέπουν, ὄλες
Δὲν τὶς ἀντέχω πιά, δὲν δύναμαι καὶ σὺ
στὸ παραμῦθι μοναχὰ θὰ βρῆς τὸ Σίσιφο...
καὶ θὰ ἔχω ἐγὼ μιὰ τέτοια αἰδῶ, ἐριστιή... καὶ θὰ θυ-
μᾶμαι...

Θυμᾶμαι πάντα τὶς γριές πού φτάναν διαστικές, σφιγές
κι' ἀπρόσιτες, μέσα στοὺς ἴσκιους καὶ τὰ κρωξίματα. Πέρα
τὰ θαλωμένα φᾶτα καὶ οἱ μονόδρομοι.

Θυμᾶμαι τ' ἀγριο τοῦ ματιοῦ της νὰ πολεμᾷ καὶ νὰ
φέγγῃ τ' ἀσπράδι του σὰ νεκροπούλι καὶ θ' ἀνέλθῃ ὀλοῦθε γύ-
ρο, γυμνὸ καὶ κρῦο σὰ τὴν κροκάλη.

«Γύρνω» ἔσκουζαν ἔτσι τὰ ἴνυα πηγαίνοντας καλὰ θὰ
βῆς τ' ἀνάποδα. Κακὸ παλὺ γιὰ σένα καὶ γιὰ τοὺς πίσω ἀπὸ
σένα».

Καὶ γὼ φοβόμουν τότε κι' ἀποροῦσα, καθὼς ὅταν ἀγαπᾷς.

Θυμᾶμαι πάλι πού, πρωτύτερα, μὲ πυρωμένα μάτια. «Μέ-
χρι δῶ οἱ ἄλλοι σὲ θέλουν» εἶπε ἐκί' ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ἢ
Ἀλήθεια καὶ μόνο γιὰ σένα». Κι' ἔκαμψε τὴν πάλαμη, ἔτσι,
σὲ γωνία ὀρθή κι' ἔσπρωξε τοὺς ἄλλους ὄλους· θαρροῦσες τὸ
μποῖ τους ἴσα μὲ τὸ μικρὸ του δαχτυλάκι. Ἦτανε τόση σοφία
συναγμένη γροθιά τὴ γροθιά ἀπὸ τὰ πεσμένα δόντια.

Ἦστερα καὶ κείν' ἢ πλάκα βαθιά μέσα στὸ σπήλιο ἀπὸ
παλιὰ κρατοῦσε τὸ λόγο.

«Ὡς ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει».

Μὰ δὲ μοῦ εἶναι μπορετὸ νὰ σταματήσω καὶ κάθε πού
φτάνω στὸ παρέκει τὸ ἐδῶ μὲ καίει.

Συμβολισμός

Ήταν δική της συνήθεια
 νά πλέκει κάθε άνοιξη
 ένα στεφάνι
 με λουλούδια του άγρου.
 Έκρυβε μέσα της πολλά
 αυτή ή ιεροτελεστεία.
 Θυμάμαι,
 τήν κοίταζαν παράξενα οι άλλοι.
 Μά δέν τήν ένοιαζε γι αυτό καθόλου,
 ούτε και τήν ένδιέφερε νά καταλάβουν.
 Μετά άπ' όσα γνώρισε και είδε,
 Κατέληξε
 με τόν έαυτό της μόνο νά μιλά.
 Ίσως σκεφθήτε,
 Πώς δέν έκανε καλά
 ν' άγνοεί τούς συνανθρώπους.
 Μά έτσι τ'όβρισκε σωστό
 σε μία έποχή — σαν τήν δική της — χωρίς έπικου-
 ρωνία.

Μαρίνης Πολυχρονόπουλος

Είμαι

Ή ταυτότητά μου είναι στο μπαούλο
 ποιός ξέρει πόσα χρόνια βρίσκεται εκεί ή ρημάδα
 καμμιά φορά στην ανάγκη τήν βρίσκω
 Λέει πώς τάχατες είμαι έγω
 κοντός, ξανθός, με μακρύ πηγούνι
 δύο μαύρα μάτια και χείλη ώχρα
 ύμοια με μούμιαι και σβέρκο
 ή κάμπούρι.
 Λέει πώς είμαι άγαμος. Άλήθεια;
 και παλαιοελλαδίτης,
 τάχα πώς είμαι βουτηχτής στον
 ώκεανό τής γνώσης.
 Ένα δέν λέει, μά θά τό ειπώ ίσια,
 παλληκαρία:
 Πώς είμαι κάποιος άπ' αυτούς που θε
 νά προχωράνε.
 Δέν ξέρω ποιές άνηφοριές μου μέλει
 νά περάσω, μά άς είναι ό δρόμος
 άρκετός για νά μήν άποστάσω.

Λ Ε Ν Ε

πώς παλιά, ένα καιρό,
 μιά φορά κι ένα καιρό,
 υπήρχαν παλάτια μαρμαρένια και κρυσταλλένια
 με μάλαμα κι άσῆμι δουλεμένα
 και χρυσό άστραφτερό
 κι όλα πηγαίνανε καλά.
 Κι όλαντανε όμορφα κι όνειρεμένα
 Λένε...

Έγώ τόν κόσμο που 'ζησα
 που ζώ
 όλα τά βλέπω ρησασμένα
 κι ιδέες και σπίτια και καρπό
 κι όλα πεθαίνουν
 κι όλο έχουμε να κλαίμε
 νό θρηνοῦμε για κάποιο να νεκρό.
 Και τήν ψυχή μας και τὸ μυαλό
 να καταρώμαστε
 που όλο θύμησης κρατοῦνε
 που όλο μᾶς λένε
 για μιά φορά κι έναν καιρό.

Τὸ γιατί κι ὁ θανατός μου

Με τὸ ξύπνιο ἢ πρώτη σκέψη ὅτι μπροστά σου θά
 ξετυλιχτεῖ ἀλύπητα μέρα ὀλάκερη, ὥρες, ὥρες πολλές
 πού, ἀλίμονο, γιά σένα εἶναι ἀδειανές, φοβᾶσαι, κιοτεύεις,
 σέ πιάνει σύγγρυο στή σκέψη πῶς θά περάσεις με μόνη
 τῆ σκέψη κι ἄλλη μιά μέρα κι ἄλλον ἕνα αἰῶνα.

Καί λές, Δέ σέ φοβᾶμαι, ἔχθρέ μου Χρόνε. Ὁχι
 Σφαλᾶς τὰ μάτια και κλείνεις στή χούφτα τήν αἰωνιότη-
 τα και σφίγγεις τῆ γροθιά σου δυνατά με μίσος να λυώ-
 σεις, να συντρίψεις τόν ἀσπλαχνο χρόνο, να λευτερω-
 θεις ἀπ' τ' ἀτσάλινα τὰ ἀναγκαῖα δεσμά του. Ἀπεγνω-
 σμένα προσπαθεῖς να βιάσεις τὸ διάδα του, ἄλλα δέ τὸ
 μπορείς. Εἶναι δυνατός κι εἶσαι ἀδύναμος. Εἶναι κάτοχος
 κι εἶσαι κτῆμα. Εἶναι ὁ κοραβοκύρης κι εἶσαι τὸ καράδι,
 τὸ σκαφιδο. Θά πᾶς ἐκεῖ, πού θά σέ πάει. Τόν ἀκλουθᾶς
 σά κουτάδι και ἰδρωμένος, κουρασμένος με τῆ γλώσσα
 ἔξω, κοντανασαίνοντας βλέπεις κάποτε τῆ νύχτα νᾶρ-
 χεται. Τῆ χαιρέσαι, τῆ λατρεύεις σά μιά σωτήρια ἄλλα-
 γή. Ἀλλά σέ λίγο τὸ ἴδιο ἄγχος σέ σφίγγει και σοῦ στε-
 γνώνει τὸ λαρύγγι. Πῶς θά περάσει ὀλόκληρη νύχτα;
 Φοδερή, σκληρή με πέτρινη ἀταραξία στέκει Σφίγγα
 μπροστά σου και σ' ἀπειλεῖ και σέ φοβερίζει και χαμο-
 γελά εὐχαριστημένη στήν ἀπελπισμένη ἀγωνία σου. Και
 κοντεύει ἢ στιγμή πού τὸ αὔριο σάν αὔριο δέ μοιάζει.

Ὅμως τὰ δόντια τρίζουν. Θ' ἀντέξω, Σκύλε Χρόνε!
 Ἀντλῶ κουράγιο και δύναμη ἀπ' τόν ὄρκο και στέ-
 κω ἀσάλευτη στὰ χαστούκια τῆς μοίρας, ἀνέκφραστη και
 παγερή. Μῆ με λυπᾶσαι. Ἦμουν μιά ἄλλη και τώρα εἶ-
 μαι ἄλλη, μῆ παραξενεύεσαι θά γίνω μιά μέρα ἄλλη, πού
 δέ θά θυμίζει καθόλου τὸ τότε. Δάγκωσα σίδερο να μεί-
 νω αὐτή, πού ὀρκίστηκε και θά τὸ κάνω ἄκόμα κι
 ἂν αὐτὸ πληρώνεται με «θάνατο». Δίψασα, δίψασα και
 νερό δέ μουφερες κι ἄς ἔλεγες, πῶς ἦσουν ἀδελφός μου.

Ἡ μεγαλύτερη ἁμαρτία στόν ἔρωτα εἶναι ἢ ἀδιαφο-
 ρία. Τῆ γεύομαι κι ἔτσι ἀλάθευτα μπορῶ να βεβαιώσω
 τὸ καθένα.

«Τὸ τραγικὸν καὶ φιλόδηρον»

Σ' εὐχαριστῶ, καλέ μου, ποὺ μὲ θυμήθηκες καὶ στὴν ἀρρώστεια μου καὶ στὶς δυσκολίες τῶν ἐξετάσεων. Δὲ μοῦ εἶναι μπορετὸ μὲ τ' ἄψυχα σημάδια νὰ πῶ πόσο θάρρος μοῦδωσαν οἱ εὐχές σου στὰ κόπια μου. Καλέ μου, βάλσαμο ἔλουσε τὴν ψυχὴ μου σὰν ἄκουσα ἀπὸ τὸ λατρεμένο στόμα σου, Καλές ἐπιτυχίες. Μὲ μάτια δακρυσμένα ἀπὸ εὐτυχία ἔσκυβα κάθε φορὰ στὸ χαρτί κι ἔγραφα, ἔγραφα καλὰ γιὰ Σένα Ἀγαπημένε μου.

Σ' εὐχαριστῶ, Ἀφέντη μου, ποὺ κατάφερες νὰ ὑπογραμμίσεις στὴ ζωὴ μου τὸ ἰδανικό μου. Εὐτυχία μου νὰ μάχομαι στὴ γῆ χωρὶς ἐλπίδα καὶ ἰδανικό μου νὰ ἐλπίζω τὴν ἐλπίδα. Ἄς ποῦμε ὅτι κάποτε θ' ἀνταμώσω τὴν ἐλπίδα. Ἀλλὰ πολὺ φοβᾶμαι πὼς ὁ ἀγώνας μου, ὅπως κι' ὄλοι οἱ ἠθικοὶ ἀγῶνες, ποὺ καταξιώνονται ἀπὸ ὑψηλές ἰδέες θὰ τελειώσει μὲ ἦττα, φαινομενικὴ δμως. Ἄν καὶ μαντεύω τὸ τέλος, θὰ προχωρήσω ἀφοῦ. Αἰσιόδοξος εἶναι αὐτὸς ποὺ βλέπει τὴ βάρκα νὰ κάνει νερὰ κι ἀρπάζει ἕνα ἕνα τενεκέ νὰ τὴν ἀδειάσει. Δὲ θ' ἀντιμετωπίσω τὴ τύχη μου μοιρολατρικά. Μπορεῖ νὰ στήνεται καὺ λεπτὸ ὁ μακάβριος σκελετὸς μπροστὰ μου γιὰ νὰ θυμίζει τὴν ἀμοιβή μου, ἀλλὰ δὲ θὰ κατορθώσει ποτὲ νὰ μοῦ τσακίσει τὸ ἠθικὸ καὶ νὰ καγχάσει μὲ τὰ κουρέλια μου.

Μὲ λύσσα πιστεύω πὼς κάποτε θὰ χορέψω τὸ χορὸ τοῦ θανάτου στὸ σωρὸ ἀπ' τὰ κόκκαλά του, ποὺ θὰ τρίζουν δαιμονισμένα, ἀλόκοτα καὶ θὰ γελῶ εὐτυχισμένα. Θὰ τὸ νικήσω τὸ θάνατο μὲ τὸν ἴδιο τὸ θάνατο.

Στὴν τραγωδία ἀνταμώνει τὸ διουσιακὸ πνεῦμα μὲ τὸ ἀπολλώνειο, ἢ Μουσικὴ μὲ τὸ Λόγο. Ἡ βακχικὴ μαγία τῶν συγχορευτῶν τοῦ Διόνυσου ἀγκαλιάζει τὴν ξάστερη ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς πόλης. Γι' αὐτὸ ὁ τραγικὸς λόγος γίνεται ἕνα «παραξένισμα» (κατὰ τὸν ὄρο τοῦ Νίτσε) τὰ σύγχρονα ἀστικά προβλήματα μορφοποιεῖται αἰσθητικὰ μέσα στοὺς ἀσύγχρονους μύθους. Ἡ δραματικὴ ποίηση εἶναι ἡ Θρησκεία ποὺ γίνεται Τέχνη, ἢ μουσικὴ πράξη, τὸ παράλογο («ἡ τύχη παράλογόν τι»(1). Λόγος, ὁ μῦθος Ἰστορία. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ τὸ θέατρο εἶναι σχολεῖο πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ «οὐδὲν πρὸς Διόνυσον»(2) καὶ ὅσο ἀναπαράσταται τὸ δράμα τῆς ἐλευθερίας στὸ ἄστυ. Ἐλευθερία ὑπῆρξε ἡ ἀνάγκη τῆς δημοκρατίας. Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα φάνηκε σὰν κυκλικὴ παρουσίαση τῆς ἀμετακίνητης αἰωνιότητος:

«κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίσις τε τῆς γῆς φυτοῖς
θνητῶν τε γενεῆ· τοῖς μὲν αὖξεται βίος
τῶν δὲ φθίνει καὶ θερίζεται πάλιν»(3).

Ἄποιος ξέφευγε ἀπ' τὰ δίχτυα τῆς ἦταν ἀντίθεος: «θεοί... ἀνθρώπων ὄβριον τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες»(4). Ἀντίθετα οἱ προοδευτικοὶ τὴ θεώρησαν σὰν χρονικὴ προϋπόθεση τῆς ἐλευθερίας: «αὐτόματον γὰρ εὐδέν, ἀλλ' ὑπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλεῖ γίνεσθαι»(5). Μέσα στὴν ἐνομη συλλογικὴ τάξη τῆς Ἀθήνας ὁ Ἀναξαγόρας θὰ διακηρύξει πὼς «μηδὲν καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι, ἀλλὰ κενὸν εἶναι τοῦτο τοῦνομα»(6). Καὶ ὁ Δημόκριτος ξεκαθαρίζει τὴν αἰτία τῆς ἀνύπαρκτης δυνάμεις ποὺ πιστεύεται ὅτι καθορίζει τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ: «ἄνθρωποι τύχης εἰδῶλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀβουλίας· βαιὰ γὰρ φρονήσει τύχη μάχεται, τὰ δὲ πλείστα ἐν βίῳ εὐζύνητος ὀξυδερκεῖη καθύνησι»(7). Τὸ τραγικὸ βλασταίνει ἀπ' τὴν ἀποκάλυψη τῶν ὁρίων τοῦ ἀνθρώπου: «εἰγνώσκει τ' ἀνθρώπεια μηδ' ὑπερμέτρως ἄλγει». Καὶ ἂν «πάντα πόνος τεύχει θνητοῖς μελέτη τε βροτεῖα»(8), ἐπαληθεύεται ὁ λόγος τοῦ Νίτσε

Για τους Έλληνες: «Ο λαός αὐτός ἔπρεπε νὰ ἔχη τόσο ὑποφέρει, γιὰ νὰ ᾿ναι τόσο ὁμορφος»(9). Στὸ θέατρο λούζεται ἡ ψυχὴ τοῦ θεατῆ μέσα στὸν ἀνθρώπινο πόνο. Ἰδιαίτερα μετὰ τὸν πελοποννησιακὸ πόλεμο ποὺ ξαναδυναμώνει ἡ ὀλιγαρχικὴ κίνησι σ' ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα. Τότε ποὺ εἶδαν «τοὺς ἀπαιδεύτους παρ' ὄχλου μουσικωτέρως»(10), ὁ τραγικὸς λόγος ἐπιχειρεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπο: «ἀκροώμενοι τῶν μιμήσεων γίνονται πάντες συμπαθεῖς»(11). Καθὼς ἡ ἀπαιτήσι τῆς εὐεργεσίας ἐκὺ πάσχειν οἱ πολλοὶ βούλονται»(12) ὁδηγεῖ σιτὴ σύμπτωσι τῆς δικαιοσύνης μετὰ τὴν φιλίαν («ἢ ταυτὸν ἄρα ἢ ἐγγύς τις ἢ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλία»(13)), «οἱ τὴν θεατρικὴν μουσικὴν μεταχειριζόμενοι»(14) ξαλαφρώνουν ὄσους «συμπάσχουν», ἀπ' τὴν προσωπικὴ τους μοίρα. Στὴν ἀπαιτήσι: «τῆς τε γὰρ πολιτικῆς ἔργων εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν»(15), ἔχει τὴν βάση του ἡ «φιλανθρωπία» τῆς τραγικῆς Τέχνης. Ἀντίθετα στὰ μάτια τῶν συντηρητικῶν τὸ «τραγικὸν καὶ φιλάνθρωπον»(16) εἶναι ἀπάτη: ἡ δραματικὴ ποίησι δὲν ἀπεικονίζει τὸ «φρόνιμον καὶ ἡσύχιον», ἀλλὰ τὸ «ἀγανακτικὸν καὶ ποικίλον ἦθος»(17). Σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅμως ποὺ ἀπαιτεῖται ἡ ἠθικὴ παρουσία τοῦ καλλιτέχνη («ὁ μὲν γὰρ Πολύγνωτος ἀγαθὸς ἠθογραφος, ἡ δὲ Ζεύξιδος γραφὴ οὐδὲν ἔχει ἦθος»(18)), τονίζεται πῶς «ἡ μουσικὴ τὸ ἦθος ποιῶν τι ποιεῖ»(19). Ὅταν ἔρχονται «καὶ ροὶ ἐν οἷς ἡ θεωρία κάθαρσιν μᾶλλον δύναται ἢ μάθησιν»(20), τὸ τραγικὸ ἔργο λυτρώνει τὶς ψυχὰς τῶν θεατῶν: «πᾶσι γίνεσθαί τινα κάθαρσιν καὶ κουφίζεσθαι μεθ' ἡδονῆς»(21).

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ δοκίμιον *Φύσις καὶ Τέχνη* (κεφ. V, σελ. 10-11) Γιάννενα 1972, ὅπου καὶ παραπομπές.

